

In de strijd tegen instabiliteit in pleegzorg

Konijn, C., Admiraal, S., Baart, J., van Rooij, F., Stams, G., Colonnese, C., Lindauer, R. & Assink, M. (2019). Foster care placement instability: A meta-analytic review. Children and Youth Services Review 96, 483-499.

Een voorbeeld vol risicofactoren voor een instabiele plaatsing: Een ouder kind met gedragsproblematiek en een geschiedenis van kindermishandeling, zonder zijn broertje, bij bestandspleegouders met beperkte opvoedingscapaciteiten. Goed om dit te weten, want dan kan je er wat aan doen!

In de wetenschap is het goed om te herhalen. Herhaalde gelijke uitkomsten versterken het bewijs, afwijkende resultaten laten je nadenken en leveren nieuwe inzichten. Zo ook bij de nieuwste meta-analyse van Caroline Konijn en collega's over factoren die bijdragen aan (in)stabiliteit bij pleegzorg. En hoe beter we weten wat belangrijk is voor stabiliteit, hoe groter we de kansen kunnen maken.

Grote groep

Stabiliteit – het binnen één pleeggezin kunnen opgroeien, zonder overplaatsingen, blijkt voor inhuusgeplaatste kinderen misschien wel de belangrijkste factor te zijn om tot ontwikkeling te kunnen komen en kans op een goed leven te hebben. Een meta-analyse voegt de resultaten van veel studies samen en met statistiek bepaal je hoe belangrijk factoren zijn op basis van heel erg veel gegevens. De laatste meta-analyse over stabiliteit in pleegzorg was van Oosterom in 2007, maar in de tussentijd zijn veel studies gedaan en ook de technieken zijn beter geworden. Zo kon men nu ook kijken naar combinaties van factoren. Caroline Konijns meta-analyse ging over 84.500 pleegkinderen, vooral uit Noord-Amerika (24 studies), Europa (16 studies) en Australië (2 studies). Gemiddeld waren de pleegkinderen 9 jaar, bijna gelijk verdeeld over jongens en meisjes, en meer dan de helft van de kinderen kwam uit een minderheidsgroep (zoals Afrikaans-Amerikaanse of Latijns-Amerikaanse afkomst). Over het algemeen werden bescheiden effecten gevonden. Dat is logisch bij een resultaat als (in)stabiliteit waar zoveel specifieke en individuele aspecten bij betrokken zijn. De bevindingen zijn wel geldig in al deze continenten en over de afgelopen 25 jaar.

Gedrag

Zoals in alle eerdere studies werd ook nu gedragsproblematiek als belangrijkste risicofactor gevonden. Op zich begrijpelijk, want het is moeilijk voor pleegouders en heeft effect op hun stress en daarmee op hun opvoeding. Gedragsproblematiek als belangrijkste factor is zorgelijk, omdat uit andere studies blijkt dat deze na plaatsing in pleeggezinnen niet minder wordt. Ook in deze studie had de externaliserende vorm van gedragsproblematiek de belangrijkste relatie met instabiliteit ($r=0,49$; middelgroot tot groot effect), maar ook internaliserende gedragsproblematiek (zoals teruggetrokken, angstig, depressief) had een middelgroot effect ($r=0,37$). Gedragsproblematiek kan zowel de oorzaak als het gevolg van instabiliteit zijn. Voor de stabiliteit van de plaatsing is het dus belangrijk om hier adequaat aandacht aan te besteden.

Minder verwacht

Onverwacht bleek de daarna belangrijkste risicofactor bestandspleegzorg te zijn ($r=0,31$). Vooral volgens de meest recente studies is de stabiliteit bij netwerkplaatsingen hoger. Dit geldt vooral voor netwerkplaatsingen van kinderen op oudere leeftijd. Jonge kinderen in bestandsgezinnen liepen het grootste risico op instabiliteit. Hiervoor zijn meerdere verklaringen: kinderen met ernstige problematiek (psychopathologie) worden het minst binnen netwerkpleegzorg geplaatst, dus de (gedrags)problematiek is gemiddeld minder. Ook kan netwerkpleegzorg samenhangen met meer

onvoorwaardelijke betrokkenheid en met een dwingender gevoel dat je het kind niet in de steek kan laten. Bovendien worden de kinderen minder uit hun vertrouwde systeem getrokken, er is meer kans op contact met de biologische familie en er is meer kans dat de kinderen binnen de familie een vertrouwensfiguur (mentor) hebben.

Pleegouders

De derde sterkste factor hing samen met de kwaliteit van pleegouderschap: pleegouders die het niet goed aankunnen, moeite hebben met grenzen stellen, en met adequaat en sensitief reageren op de behoeften van het pleegkind hebben een groter risico op instabiele plaatsingen. Een beschermende factor is dus een hoge kwaliteit van pleegouderschap. Het is ook aangetoond dat vergroten van de kwaliteit van opvoeden en sensitiviteit van pleegouders leidt tot minder stabiliteit.

Pleegkind

De vierde sterkste factor was de leeftijd van het kind bij plaatsing: hoe ouder het kind, hoe groter het risico op instabiliteit. Oudere kinderen hebben vaak al sterker verankerde gedragsproblemen en adolescenten kunnen vechten voor eigen autonomie. Bijzonder genoeg werd deze relatie alleen gevonden bij kinderen uit de meerderheidsgroeperingen, niet zozeer bij de minderheidsgroeperingen. Waarom is niet bekend.

Zoals verwacht was ook een geschiedenis van slecht behandeld zijn gerelateerd aan verminderde stabiliteit. Zeventig procent van de kinderen in pleegzorg zijn verwaarloosd en/of mishandeld door hun biologische ouders en kunnen traumaverschijnselen hebben. Een op de vier van de kinderen met traumatische ervaringen vertoont PTSS verschijnselen – meer bij meisjes dan bij jongens. Door trauma is de breinontwikkeling verstoord en kunnen kinderen hun emoties minder goed reguleren, wat weer kan uitlopen in gedragsproblematiek. Het bleek dat kinderen uit minderheidsgroeperingen vaker verwaarlozing en mishandeling hadden meegemaakt, en daarbij ook nog vaker armoede, discriminatie en racisme.

Plaatsing in een gezin terwijl broertjes of zusjes niet mee geplaatst worden bleek ook een risicofactor voor instabiliteit te zijn. Kinderen missen dan de belangrijkste blijvende relatie die hen nog overblijft, en het gevoel van verbondenheid en veiligheid dat de broertjes/zusjes kunnen geven. En ze missen ze.

Eerdere plaatsingen zijn ook een risico, vooral bij jongens. Uit ander onderzoek (o.a. de meta analyse van Oosterom) bleek dat een eerder verblijf in een residentiële instelling een risico opleverde voor latere stabiliteit van een pleegzorgplaatsing.

Belang

Omdat een meta-analyse om zoveel gegevens gaat, wegen resultaten van meta-analyses zwaar en kan deze meta-analyse een waardevolle bijdrage leveren aan het streven naar meer stabiliteit in pleegzorg, met name aan beleid rond matching, plaatsing en begeleiding.